

Aanvulling DOC 8

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

> Retouradres Postbus 40225 8004 DE Zwolle

Eneco Wind B.V.

██████████
Postbus 19020
3001 BA ROTTERDAM

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Postbus 40225
8004 DE Zwolle
mijn.rvo.nl

T 088 042 42 42
ffwet@rvo.nl

Onze referentie

Kenmerk
FF/75C/2014/0164.toek.jw

Bijlagen

2

Datum 4 november 2015
Betreft Toekenning ontheffing
Ruimtelijke ingrepen

Geachte heer ██████████

Naar aanleiding van uw verzoek van 1 mei 2014 en de aanvullingen hierop van 17 juli 2014, 18 september 2014, 15 oktober 2014, 2 februari 2015, 17 juli 2015 en 2 november 2015, geregistreerd onder aanvraagnummer FF/75C/2014/0164, om een ontheffing als bedoeld in artikel 75 van de Flora- en faunawet te krijgen, deel ik u het volgende mee.

Ik verleen u ontheffing van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 9 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het doden en verwonden van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis.

De aanvraag

De aanvraag heeft betrekking op de realisatie van het project 'Windpark Kabeljauwbeek', gelegen in de gemeente Woensdrecht. Het project betreft de ontwikkeling van een windpark van vijf windturbines. De werkzaamheden bestaan uit de realisatie en in gebruikname van de windturbines. Ontheffing wordt gevraagd van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 9 van de Flora- en faunawet voor wat betreft exemplaren van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en de ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*).

Overwegingen

Wettelijk kader

Beschermde soorten

De gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis zijn beschermde inheemse diersoorten als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder a, van de Flora- en faunawet en zijn tevens opgenomen in bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, dieren en plantensoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd.

Verbodsbepalingen

Op grond van artikel 9 van de Flora- en faunawet is het verboden om beschermde inheemse diersoorten te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Ontheffing

Op grond van artikel 75, lid 5, van de Flora- en faunawet worden ontheffingen slechts verleend wanneer er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort. Op grond van artikel 75, lid 6, aanhef en onder c, wordt voor soorten genoemd op bijlage IV van de Habitatrichtlijn ontheffing slechts verleend wanneer er, naast de voorwaarde dat geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort, geen andere bevredigende oplossing bestaat en met het oog op andere, bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen, belangen. De belangen waarnaar verwezen wordt, zijn genoemd in artikel 2, lid 3 van het Besluit vrijstelling beschermde dieren en plantensoorten.

Instandhouding van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis zijn in de omgeving van het plangebied aangetroffen. Ten zuiden van het plangebied bevindt zich een opgespoten terrein met ruigtevegetatie en struiken. Het is waarschijnlijk dat in de populierenrij ten zuiden van het plangebied verblijfplaatsen van de ruige dwergvleermuis aanwezig zijn. De bosschages en lijnvormige beplanting met populieren vormt geschikt foerageergebied voor de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis. Het plangebied is geschikt als trekroute van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis. Beide soorten zijn hier veelvuldig vastgesteld in het najaar. Dit kan duiden op najaarstrek. De locatie van het windpark is gelegen nabij de vliegroute bij de populierenrij. Tijdens de gebruiksfase van de windmolens kunnen exemplaren van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis worden gedood en verwond.

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soorten tot een minimum te beperken, stelt u maatregelen voor zoals beschreven op de pagina's 36 en 37 van het bij de aanvraag gevoegde rapport "Beoordeling van effecten op beschermde soorten van windpark Kabeljauwbeek, Woensdrecht" van 29 april 2014. De door u voorgestelde maatregelen zijn voldoende.

Door de ingebruikname van de windturbines worden exemplaren van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis gedood en verwond. Zonder mitigerende maatregelen gaat u uit van één tot drie slachtoffers per turbine per jaar. In totaal gaat het dan ook maximaal vijftien slachtoffers onder de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis per jaar. U gaat hierbij er vanuit dat 50% van de slachtoffers onder de gewone dwergvleermuis en 50% onder de ruige dwergvleermuis zal vallen. U stelt voor om een stilstandvoorziening aan te brengen bij een windsnelheid van 4 tot 6 meter per seconde. Hierdoor wordt het aantal slachtoffers aanzienlijk gereduceerd.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
4 november 2015

Onze referentie
Aanvraagnummer
FF/75C/2014/0164

Door de aanwezigheid van hoge aantallen exemplaren van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis door de functie van het plangebied als foerageergebied en vliegroute, zullen echter nog steeds slachtoffers vallen onder deze soorten.

Om te bepalen of de gunstige staat van instandhouding in het geding komt is het, door het Europese Hof van Justitie aangedragen en door het ORNIS-comité geformuleerde, 1% mortaliteitsnorm gehanteerd. De 1% mortaliteitsnorm gaat uit van 1% additionele sterfte als gevolg van het project, bovenop de natuurlijke sterfte. Als de 1% mortaliteitsnorm wordt overschreden, kan dit invloed hebben op de gunstige staat van instandhouding van de desbetreffende soort. Ten aanzien van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis komt uit de beoordeling dat de verwachte sterfte als gevolg van windpark Kabeljauwbeek de 1% mortaliteitsnorm niet overschrijdt.

De gunstige staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen.

Belang van de ingreep

U heeft ontheffing van verbodsbepalingen aangevraagd op grond van de belangen: 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten' en 'de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling'.

Voor soorten die zijn opgenomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn kan alleen ontheffing verleend worden ten behoeve van belangen genoemd in de Habitatrichtlijn. Het door u aangevraagde belang 'de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling' is niet genoemd in de Habitatrichtlijn. De aanvraag is daarom uitsluitend beoordeeld op grond van het belang 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten'.

Het windpark zal bijdragen aan de transitie naar een duurzame, schone en betrouwbare energievoorziening in Nederland en Europa. Het geïnstalleerde vermogen van de windturbines is van belang voor het realiseren van de provinciale doelstelling van 420 MW windenergievermogen in 2020. Het windpark zal schone elektriciteit produceren. Hierdoor wordt uitstoot van schadelijke stoffen en CO₂ vermeden, wat de gezondheid van mens en milieu ten goede komt. De vijf windturbines produceren samen groene stroom voor 10.000 à 12.000 huishoudens en dragen in grote mate bij aan het gemeentelijke klimaatbeleid. Tevens wordt met de realisatie en exploitatie van het windpark inkomen voor lokale agrariërs en initiatiefnemers gegenereerd, hetgeen indirect ten goede komt van de lokale economie van Woensdrecht.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
4 november 2015

Onze referentie
Aanvraagnummer
FF/75C/2014/0164

Gelet op het voorgaande en de onverminderde actualiteit van de naar voren gebrachte omstandigheden ben ik van oordeel dat het belang 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten' voldoende onderbouwd is om de negatieve effecten op de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis, die als gevolg van de uitvoering van het project zullen optreden, rechtvaardigen.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum

4 november 2015

Onze referentie

Aanvraagnummer
FF/75C/2014/0164

Andere bevredigende oplossing

Het project is locatiegebonden. De planlocatie van windpark Kabeljauwbeek is één van de meest windrijke gebieden van Noord-Brabant nog beschikbaar voor windenergie. Andere locaties zorgen voor hogere kosten voor windenergie. Het Rijk stimuleert de goedkoopste oplossing voor duurzame energie door middel van de Stimuleringsregeling Duurzame Energie. De omgeving van het plangebied laat echter toe dat de molens enkele honderden meters noordelijk van de trekroute van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis kunnen worden geplaatst. U heeft niet aangegeven waarom dit niet tot de mogelijkheden behoort. Hiermee is onvoldoende aangetoond dat er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is, die ecologisch gezien minder negatieve effecten heeft op de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis.

Zorgplicht

Voor alle soorten geldt de zorgplicht ex artikel 2 van de Flora- en faunawet, die van toepassing is op zowel beschermde als onbeschermde dier- en plantensoorten, ongeacht vrijstelling of ontheffing. Op grond hiervan dient u zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te voorkomen.

Gesignaleerde soorten

Ik wil u erop wijzen dat in het bij de aanvraag gevoegde natuurwaardenonderzoek melding wordt gemaakt van de (mogelijke) aanwezigheid van vogels in of in de nabije omgeving van het plangebied. U heeft er echter voor gekozen om voor vogels geen ontheffing aan te vragen. Ik wil u er, wellicht ten overvloede, op wijzen dat wanneer u bij uitvoering van de werkzaamheden verbodsbepalingen ten aanzien van vogels dreigt te overtreden, u de werkzaamheden dient stil te leggen en hier alsnog ontheffing voor aan te vragen.

Conclusie

Gelet op het voorgaande verleen ik u ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet. Aan deze ontheffing zijn voorschriften verbonden.

De ontheffing en de voorschriften treft u hierbij aan.

Bezwaar

Als u het niet eens bent met deze beslissing, kunt u binnen zes weken na verzending van deze brief digitaal of schriftelijk een bezwaarschrift indienen. De datum bovenaan deze brief is de verzenddatum.

Een digitaal bezwaarschrift kunt u indienen via mijn.rvo.nl/bezwaar. Als u schriftelijk bezwaar wilt maken, stuurt u het ondertekende bezwaarschrift naar de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, afdeling Juridische Zaken, postbus 40219, 8004 DE Zwolle.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
4 november 2015

Onze referentie
Aanvraagnummer
FF/75C/2014/0164

Vermeld in uw bezwaarschrift in ieder geval onze referentie, het briefkenmerk en de datum van de beslissing waartegen u bezwaar maakt. U vindt onze referentie en het briefkenmerk in de rechter kantlijn van deze brief.

Meer informatie

Heeft u nog vragen, kijk dan op onze website mijn.rvo.nl. Of bel ons: 088 042 42 42 (lokaal tarief).

Met vriendelijke groet,

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
namens deze:

Marco Klaassen
De teammanager Vergunningen Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

ONTHEFFING

Naar aanleiding van het verzoek van heer ████████ op 1 mei 2014, namens Eneco Wind B.V. en de aanvullingen hierop van 17 juli 2014, 18 september 2014, 15 oktober 2014, 2 februari 2015, 17 juli 2015 en 2 november 2015

gelet op artikel 75, lid 3, van de Flora- en faunawet

Verleent de Staatssecretaris¹ van Economische Zaken hierbij aan:

Naam: Eneco Wind B.V. (hierna: ontheffinghouder)
Adres: Marten Meesweg 5
Postcode en woonplaats: 3068 AV ROTTERDAM

Ontheffing voor het tijdvak van: 4 november 2015 tot en met 2 november 2035

Van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 9 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het doden en verwonden van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en de ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*).

Het gebied waarvoor de ontheffing geldt, betreft het plangebied voor de realisatie van het project 'Windpark Kabeljauwbeek', gelegen in de gemeente Woensdrecht, boven het Antwerpse havengebied, één en ander zoals is weergegeven in figuur 3.1 van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Beoordeling van effecten op beschermde soorten van windpark Kabeljauwbeek, Woensdrecht' van 29 april 2014.

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorschriften verbonden:

Algemene voorschriften

1. De ontheffing wordt slechts voor de hierboven genoemde soorten en beschreven verboden handelingen verleend.
2. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
3. De ontheffinghouder dient onverwijld contact op te nemen met Rijksdienst voor Ondernemend Nederland indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorschrift 1 noodzakelijk zijn.
4. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsoptvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsoptvolgers blijven daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
5. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing en de bijbehorende brief op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.

¹ Krachtens de wettekst is de Minister bevoegd tot het afgeven van een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet. Op basis van de portefeuillevreeding tussen de Minister van EZ en de Staatssecretaris van EZ is deze bevoegdheid belegd bij de Staatssecretaris.

6. De ontheffinghouder dient, zodra de datum waarop de werkzaamheden zullen aanvangen bekend is, het bijgevoegde meldingsformulier volledig in te vullen en naar Rijksdienst voor Ondernemend Nederland te zenden.

Specifieke voorschriften

7. U dient, met in achtneming van onderstaande voorschriften, de maatregelen uit te voeren zoals beschreven op de pagina's 36 en 37 van het bij de aanvraag gevoegde rapport "Beoordeling van effecten op beschermde soorten van windpark Kabeljauwbeek, Woensdrecht" van 29 april 2014 (bijlage 2 bij dit besluit).

Overige voorschriften

8. De werkzaamheden en bovengenoemde voorschriften dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige² op het gebied van de soorten waarvoor ontheffing is verleend.
9. U dient een ecologisch werkprotocol op te stellen met daarin bovengenoemde voorschriften. Alle betrokken partijen, met name ook de uitvoerenden op de bouw- of projectlocatie, dienen van het werkprotocol op de hoogte gesteld te worden.
10. Deze ontheffing kan worden ingetrokken, indien blijkt dat de ontheffinghouder zich niet houdt aan de voorschriften.
11. Indien blijkt dat de in de ontheffing gestelde termijn niet voldoende is om de werkzaamheden waarop de ontheffing betrekking heeft uit te voeren, dient u, zeker vier maanden voor het verstrijken van deze termijn een nieuwe aanvraag indienen. Dit voorkomt onnodige vertraging van het project.
12. Aanspreekpunt in het kader van deze ontheffing en de daaruit voortvloeiende voorschriften is Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, Postbus 40225, 8004 DE Zwolle.

Den Haag, 4 november 2015

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
namens deze:

Marco Klaassen
De teammanager Vergunningen Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

² Het Ministerie van Economische Zaken verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Flora- en faunawet, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied) en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

4 Effecten op Natura 2000-doelen

4.1 Mogelijke effecten en de invloedssfeer van het project

Aanlegfase

De uit te voeren werkzaamheden in de constructiefase – de aanleg van vijf nieuwe windturbines en onderhoudswegen – zouden mogelijk tijdelijke effecten op de natuurwaarden in omliggende Natura 2000-gebieden kunnen hebben. Aangezien de afstand tot het dichtsbijzijnde Natura 2000 gebied meer dan 2 kilometer bedraagt zijn directe effecten op beschermde soorten (Bijlage II Habitatrictlijn) en habitats in desbetreffende gebieden echter uit te sluiten.

Buiten de desbetreffende Natura 2000-gebieden kan door externe werking wel sprake zijn van indirecte effecten. Vogels uit omliggende Natura 2000-gebieden die in het plangebied foerageren kunnen tijdens de aanlegfase verstoord worden door het geluid, licht en beweging van materieel. Als er al effecten optreden dan zijn deze zeer tijdelijk van aard en hebben uitsluitend betrekking op het tijdelijk verstoren van vogels. Voor de betrokken vogelsoorten is in het plangebied en de directe omgeving voldoende alternatief leefgebied beschikbaar zodat er geen sprake is van maatgevende verstoring. Door de activiteiten in de constructiefase treden daarom geen effecten op de instandhoudingsdoelen van de nabijgelegen Natura 2000-gebieden op .

Exploitatiefase

Onderzoek naar effecten van windturbines op vogels heeft drie verschillende typen effecten laten zien: sterfte door aanvaringen, verstoring (tijdens aanlegfase en tijdens gebruiksfase) en barrièrewerking (zie bijlage 2). Voorliggend hoofdstuk beschrijft deze effecten van het geplande windpark Kabeljauwbeek.

Ten aanzien van de volgende aspecten worden op voorhand geen relevante effecten op beschermde soorten verwacht:

- Effecten van emissies;
- Effecten van veranderingen in grondwaterhuishouding;
- Effecten van veranderingen in recreatief gebruik;
- Effecten van trillingen;
- Effecten van veranderingen in verkeersintensiteit.

Deze aspecten zijn in deze studie verder buiten beschouwing gelaten.

Tabel 3 11 *Watervogels op het Groot Buitenschoor, onderdeel van het Natura 2000-gebied Schorren en Polders van de Beneden-Schelde. Het betreft vastgestelde maximaantallen in winterperiodes 1993/1994 tot en met 2002/2003 (bron: Instituut voor Natuurbehoud, Brussel).*

Soort	Max. aantal	Soort	Max. aantal
fuut	76	wintertaling	564
aalscholver	71	kuifeend	64
kleine zilverreiger	4	scholekster	196
blauwe reiger	14	kluut	739
lepelaar	3	kievit	1.092
wilde zwaan	7	bontbekplevier	408
grauwe gans	4.549	zilverplevier	595
kolgans	499	bonte strandloper	2.649
bergeend	1.544	wulp	249
smient	3.150	regenwulp	15
wilde eend	285	grutto	42
krakeend	56	rosse grutto	161
slobeend	85	tureluur	387
pijlstart	311	visdief	143